

Проблеми бюджетної децентралізації та дії по збільшенню її ефективності

Лелюк Н.Є., Чечетова Н.Ф., Харківська національна академія міського господарства

Реформи, що здійснювалися в Україні впродовж останніх років, зокрема бюджетна реформа, частково делегували право здійснювати бюджетні видатки на місцевий рівень. При цьому не відбулося чіткого розподілу повноважень і відповідальностей між центральною та місцевими владами. Незавершеність реформ створює конфлікт інтересів, оскільки місцеві уряди практично не є незалежними від центральної влади в ухваленні рішень щодо використання ресурсів.

Одна з основних причин недостатньої ефективності чинної системи між-бюджетних відносин – відсутність чіткого визначення рівня децентралізації фіскальної системи, до якого Україна повинна прийти. У 1992–2008 роках питома вага доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету суттєво змінювалася (з 47,6% 1992 р. до 22,0% 2008 р.). Водночас упродовж усього періоду обсяг видатків місцевих органів влади суттєво перевищував обсяг доходів.

Однією з проблем бюджетної децентралізації в Україні є невідповідність між обсягом доходів місцевих бюджетів і реальними потребами у фінансуванні поточних видатків.

Реальна потреба у видатках на поточне утримання бюджетних установ наразі визначається великою кількістю нормативно-правових і законодавчих актів, які регулюють діяльність галузей соціально-культурної сфери і є обов'язковими для виконання керівниками бюджетних установ та органами місцевого самоврядування загалом. Нормативи, встановлені у таких нормативно-правових і законодавчих актах, часто не враховують обсяги наявних фінансових ресурсів місцевих бюджетів. За таких умов органи місцевого самоврядування, отримавши від держави повноваження на надання соціальних послуг населенню, не дістають достатнього фінансування, аби забезпечити якісне надання цих послуг.

Для рішення цієї проблеми і завершення бюджетної реформи впродовж наступних років необхідно:

— поліпшити фінансове забезпечення делегованих державою повноважень.

Для цього необхідно:

— об'єктивно встановити з боку держави обсяги видатків місцевих бюджетів, що враховуються під час визначення міжбюджетних трансфертів вирівнювання;

— вдосконалити методики розрахунку таких трансфертів;

- законодавчо врегулювати питання відмови органів місцевого самоврядування від виконання фінансово незабезпечених повноважень, делегованих державою;
- запровадити інституції, які б розглядали бюджетні суперечки, що виникають між різними рівнями управління.

Зміни у розподілі видаткових повноважень між рівнями влади, які повинні базуватись на принципі субсидіарності і за допомогою якого визначається, які послуги повинні надаватися на державному та місцевому рівні.

Зміни у розподілі податкових надходжень між бюджетами, які повинні встановити загальні критерії вибору податків, які мають бути джерелом доходів місцевих бюджетів

Бюджетна децентралізація залежить від інших реформ, щонайбільше від адміністративно-територіальної та політичної реформ, які передбачають зміну системи органів влади в областях і районах та перерозподіл повноважень між ними. Така залежність є слабким місцем процесу, оскільки шанси їх проведення найближчим часом і сприйняття громадянською суттєво різні.